

STYREMØTE 26.04.2021

Side 1 av 5

Styresak nr.:	28-21	Sakstype:	Beslutningssak
Saksnr. arkiv:	21/03055		

Forvaltningsplaner for Halden sykehus og St. Josephs hospital

Halden sykehus og St. Josephs hospital er fredet av Riksantikvaren i medhold av kulturminneloven og det er utarbeidet forvaltningsplaner for eiendommene. Planene vil være et godt redskap for forvaltningen i det langsiktige arbeidet med å ivareta eiendommens kulturminneverdier.

Forslag til vedtak:

Styret tar forvaltningsplanene for Halden sykehus og St. Josephs hospital til etterretning.

Sarpsborg, den 19.04.2021

Hege Gjessing
administrerende direktør

Vedlegg: 1. Forvaltningsplan for fredet bygning Halden sykehus, datert 22. mars 2021
2. Forvaltningsplan for bygninger i verneklasse 2 St. Josephs hospital, datert 26. mars 2021

Styresak nr.: 28-2021

1. Administrerende direktørs anbefalinger / konklusjoner

Sykehuset Østfold (SØ) eier i dag to eiendommer som er fredet av Riksantikvaren i medhold av kulturminneloven. Som eier er foretaket ansvarlig for å overholde lover og forskrifter, herunder fredningsforskriften. SØ er ansvarlig for at det utarbeides forvaltningsplaner for vernede byggverk og vernede områder og at arbeidet følges opp i vedlikeholdsplaner.

Eiendommene som er omfattet er Halden sykehus og St. Josephs hospital.

Forvaltningsplanene beskriver hvordan eiendommene faglig sett skal forvaltes, driftes og vedlikeholdes for å ivareta verneverdiene. Planene redegjør for hva som er vanlig vedlikehold og hva som er søknadspålitlige tiltak, med en tydeliggjøring av når rett kulturminnemyndighet skal kontaktes.

Foreliggende forvaltningsplaner skal være et redskap for forvaltningen i det langsiktige arbeidet med å ivareta eiendommens kulturminneverdier.

2. Faktabeskrivelse

Bakgrunn

Prosjektet *Statens kulturhistoriske eiendommer* (SKE) ble opprettet i 2003 og det ble utarbeidet landsverneplaner for de ulike sektorene, blant annet for helsesektoren (2012). Landsverneplanen innebærer vern av objekter i verneklasse 1 (fredning) og verneklasse 2 (vernet). Ifølge bestemmelser gitt i kongelig resolusjon «*Overordna føresegner om forvaltning av statlege kulturhistoriske eignedomar*» av 1. september 2006 skal det utarbeides forvaltningsplaner for alle bygninger og anlegg som er satt i verneklasse 1 og i verneklasse 2.

Det er det enkelte fagdepartements ansvar å sørge for at det blir utarbeidet forvaltningsplaner for alle fredede bygninger og områder som fagdepartementet har ansvaret for. Helse- og omsorgsdepartementet har i foretaksprotokoll av 25. januar 2010 gitt de regionale helseforetakene ansvaret for at det utarbeides forvaltningsplaner for vernede bygg i foretakene. De regionale helseforetakene har igjen videreført dette kravet til helseforetakene gjennom styringsdokumentene (oppdrag og bestilling 2010, 2011, 2012 og 2013).

SØ er, som eier av eiendommene, ansvarlig for å overholde lover og forskrifter, herunder fredningsforskriften. Sykehuset har ansvar for at det utarbeides forvaltningsplaner for vernede bygninger og områder og at arbeidet følges opp i vedlikeholdsplaner. I SØ er det eiendomsavdelingen som har ansvaret for at det utarbeides forvaltningsplaner og å påse at planene følges. Teknisk avdeling har det operative ansvaret for å gjennomføre verne-/vedlikeholdstiltakene. Eiendommene som omfattes er:

- 1.) Halden sykehus, verneklasse 1 (fredning)
- 2.) St. Josephs hospital, byggetrinn I og 2, verneklasse 2 (vernet)

Formål

Forvaltningsplanen inneholder detaljerte registreringer og dokumentasjon av bygningsmassen. Den skal være et verktøy for den daglige driften, den skal bidra i den langsiktige planleggingen og gi retningslinjer for nødvendig kontakt med rett kulturminnemyndighet og andre instanser (kommunen, Arbeidstilsynet, DSB med flere). Planen angir prosedyrer og rutiner for drift og

Styresak nr.: 28-2021

vedlikehold av eiendommen og beskriver forhold som må iakttas ved vedlikehold, rehabilitering og endring.

Forvaltningsplanen søker å legge grunnlag for en forutsigbar saksbehandling. Å følge dens anbefalinger fritar ikke for søknadsplikt etter kulturminneloven og plan- og bygningsloven, men tiltak som er i samsvar med anbefalingene i forvaltningsplanen vil normalt godkjennes.

Generelt om forvaltningsplanene

Forvaltningsplanene utarbeides etter felles malverk og inneholder en faglig forankret omtale av hvordan vernede eiendommer skal forvaltes, driftes og vedlikeholdes for å ivareta verneverdiene. Forvaltningsplanene skal redegjøre for hva som er vanlig vedlikehold og hva som er søknadspliktige tiltak. Videre skal planene omtale hva som foreligger av planer for utvikling. Planene er utarbeidet etter antikvariske prinsipper og inneholder detaljerte registreringer og dokumentasjon av hver enkelt bygning/hvert enkelt uteområde, samt tydeliggjør når rett kulturminnemyndighet skal kontaktes.

Sykehusbygg HF innehar spesialkompetanse innen kulturminnevern og har på oppdrag av SØ utarbeidet forvaltningsplanene. Forvaltningsplanene er godkjent av Sykehusbygg HF før beslutning og implementering (sykehusledelsen og styret). Eventuelle endringer i forvaltningsplanene skal følge samme rutine som ved etablering av planer.

Vedlikehold

SØ skal sikre nødvendig og godt vedlikehold av vernede bygninger og områder og det skal være integrert i det generelle løpende vedlikeholdet, innenfor godkjente budsjettrammer. Vedlikeholdsplanene er basert på tilstandsanalyser utført etter Norsk standard for tilstandsanalyse (NS 3424). En samlet overordnet vedlikeholdsplan for eid bygningsmasse i SØ ble lagt frem for styret i desember 2020, jf. styresak 69-20.

Vedlikehold av vernede bygninger og områder utføres som beskrevet i forvaltningsplan for den aktuelle eiendommen. Forvaltningsplanen for Halden sykehus og St. Josephs hospital er vedlagt denne saken (hhv. vedlegg 1 og 2).

Halden sykehus, fredning

Halden sykehus (i dag Haldenklubben) og utomhusområde er fredet. Fredningen skal sikre bygningen samt kulturhistoriske verdier knyttet til anlegget som helhet. Sitert fra fredningsforskriften:

«Formålet er å bevare Halden sykehus som eksempel på et typisk lokalsykehus fra de første tiårene etter krigen, men også som et byggverk med store arkitektoniske kvaliteter. Fredningen skal sikre anleggets opprinnelige utforming, inkludert sammenhengen med utomhusområde, materialbruk og detaljering.»

«Halden sykehus er et representativt eksempel på et typisk lokalsykehus fra de første tiårene etter krigen og har i helhet og detaljer betydelig helse- og arkitekturhistorisk verdi og kan vurderes som sykehusarkitekten Ole Øvergaards hovedverk.»

Fredningen omfatter bygningens eksteriør og interiør i hovedtrappehus med etasjestyber i alle etasjer, fellesarealer i tilknytning til hovedinngang/estyber i 1. etasje med resepsjon, toaletter, telefonrom og søyler, kantine og salong i 2. underetasje, og kapellet med siderom og bårerom i 1.

Styresak nr.: 28-2021

underetasje. Fredningen av eksteriør og interiør inkluderer hovedelementer som konstruksjon, fasadekomposisjon, planløsning, materialbruk, overflatebehandling og bygningsdeler som vinduer, dører, gerikter, listverk, ildsteder, pipeløp over tak, og detaljer som skilt og dekor med videre. Fast inventar som skap, ovner, tekniske installasjoner med videre er fredet som del av interiøret.

Fredningsvernet for Halden sykehus er relativt omfattende og griper inn i alle fremtidige endringer av bygningsmassen. Det foreligger i dag ikke planer om endring av dagens virksomhet. Det pågår en konseptutredning for utvidelse av ambulansestasjonen i Halden innenfor samme grunneiendom. Ett av utredningsalternativene er å utvide lokalene i underetasjen. I konseptutredning, må fredningsvernet utredes før endelig plassering kan vedtas.

St. Josephs hospital, vernet

St. Josephs hospital (i dag Fredrikstadklinikken) består av fire byggetrinn, hvorav de to første byggetrinnene er omfattet av vernet. Sitert fra Landsverneplan for helsesektoren:

«Formålet med vernet er å bevare bygningene fra det opprinnelige St. Josephs Hospital som et kulturminne tilknyttet de katolske menighetene som viktige velferdsaktører. Vernet skal særlig sikre gatefasadenes opprinnelige arkitektur, materialbruk og detaljer.»

«Bygningene til St. Joseph vitner ved sin tilstedeværelse og dekor om de katolske menighetenes innsats i det norske helsevesenet fra slutten av 1800-tallet og frem til 1970-tallet og har derigjennom stor symbolverdi. Som arkitektur og karrébebyggelse har anlegget betydelige estetiske kvaliteter, og knytter seg både til andre katolske virksomheter og til senere sykehusutbygging i nærmiljøet.»

Vernet omfatter eksteriøret i byggetrinn 1 og 2.

Det pågår et større vedlikeholds- og tilretteleggingsprosjekt, hvor de ulike tjenestene innen psykisk helsevern og rusbehandling for befolkningen i Fredrikstad og Hvaler skal samles i bygget. Det er planlagt at de nye virksomhetene flytter innen utgangen av 2022. Tidligere mulighetsstudie konkluderer med at bygningsmassen har tilfredsstillende tilpasningsdyktighet og god funksjonalitet for fremtidig virksomhet. De nye arealløsningene er utredet og løst i tett dialog med virksomhetene, tillitsvalgte og vernetjenesten.

Da det bare er eksteriøret som er vernet, vil føringene være begrenset til dette. Verneomfanget er således moderat, siden fremtidig planløsning for ny virksomhet kan løses uten behov for endring av eksteriøret.

3. Administrerende direktørs vurderinger

SØ er ansvarlig for å overholde lover og forskrifter, herunder fredningsforskriften. Herav følger ansvaret for at det skal utarbeides forvaltningsplaner for vernede bygninger og områder og at arbeidet følges opp i vedlikeholdsplaner.

Det er gjennomført et grundig og omfattende arbeid med å etablere forvaltningsplanene for Halden sykehus og St. Josephs hospital. Forvaltningsplanene er utarbeidet og godkjent av Sykehusbygg som har spesialkompetanse innen kulturminnevern vedrørende fredede og vernede bygninger og områder innen spesialisthelsetjenesten.

Styresak nr.: 28-2021

Forvaltningsplanene for Halden sykehus og St. Josephs hospital er retningsgivende for den samlede forvaltningen og vedlikeholdet av eiendommene og gir SØ et kvalitativt virkemiddel for å sikre at verneverdien blir ivaretatt. Siden planen ikke peker på åpenbare konfliktområder mellom verneverdiene og fremtidige planer for eiendommene eller særskilte økonomiske utfordringer, anbefaler administrerende direktør at styret godkjenner forvaltningsplanene for Halden sykehus og St. Josephs hospital.